

Araştırmada Dürüstlük: Araştırma Yapan Kurumlar İçin Kılavuz

PRINTEGER Bonn Bildirgesi

7 Şubat 2018

Bu belge hakkında

Araştırmada dürüstlük (“*research integrity*” – araştırma doğruluğu, dürüst araştırmacılık), araştırmaların, politika üreten bilimin niteliği ve mükemmeliyeti ile doğrudan ilgilidir. Avrupa PRINTEGER Projesi ile (*Promoting Integrity as an Integral Dimension of Excellence in Research*, Araştırmada Mükemmeliyetin Temel Bileşeni Olarak Dürüstlüğün Teşviki) bu alanı geliştirmek için araştırmada dürüstlük ve usulsüzlük/hatalı tutumlar hakkında kapsamlı çalışmalar yapılmıştır.^[i] Yapılan araştırmalar, kurumların bu gibi konuları nasıl ele alacağına dair daha fazla rehberliğe, odağın netleştirilmesine ihtiyaç olduğunu gösteriyor. Geliştirilecek tavsiyelerin PRINTEGER proje kurulunun ötesine uzanabilmesi için, araştırma kuruluşlarında dürüst tutumu güçlendirecek çok çeşitli uygulama ve teori anlayışlarını temsil eden üyelerle geniş bir uzlaşma paneli kurulmuştur. Panel, Avrupa’nın çeşitli ülkelerinden ve çeşitli kurumlardan gelen, toplumsal cinsiyet, coğrafi alan, görevler, kıdem ve disiplin bakımından birbirinden farklı özelliklere sahip üyelerden oluşuyor.^[ii] Üyeler tavsiyeleri e-posta üstünden iki turda tartıştıktan sonra (Delphi süreci); ardından 7 Şubat 2018’de Almanya’da, Bonn’da düzenlenen PRINTEGER Araştırmada Dürüstlük Konferansı’nda bir gün süren toplantıda konuyu ele almıştır. Elinizdeki belge uzlaşma sürecinin sonucunu sunar.

Bu yayının yazarları, [bildirgenin imzacılarıdır](#). Panel üyeleri meslekî birikimlerinden faydalanmakla beraber, bu bildiriye kişisel olarak imza koymuşlardır. Bildiri tüm üyelerin uzlaşmasını yansıtır.

Arka plan

Araştırmalar –ve dolayısıyla araştırmada yanlış davranışlar- çoğunlukla profesyonel ve kurumsal bir ortamda gerçekleşir ve kurumlar normal olarak, çalışanlarının davranışlarından onlarla birlikte sorumludur. Dolayısıyla kurumların araştırmada sorumlu davranışı teşvik etmek, araştırmada dürüstlüğü pekiştirmek, araştırmada usulsüzlük ve yanlış davranma riskini azaltmak üzere sistemli çalışmalar yürütmesi yönünde açık bir beklenti vardır (ki, kimi ülkelerde bu yasal bir zorunluluktur). Elinizdeki belge, araştırma etiği sorumluluğunun araştırma alanında faaliyet gösteren herkese ait olduğunu, araştırma yapan kuruluşların liderlerinin burada özellikle sorumlu bulunduğunu vurguluyor. Araştırmada dürüstlüğü araştırmacıların ahlaki değerleri tek başına sağlayamaz; doğru davranış göstermek için iyi şartlar kurum düzeyinde ve araştırma sistemi düzeyinde de oluşturulmalıdır.

Araştırmada dürüstlük için genel bir rehber niteliğinde olan, ülke çapında, disipline özgü ve kurumsal çeşitli kural ve araçlar var. Tüm Avrupa Akademileri Birliği (ALLEA, *All European Academies*), Avrupa Araştırmada Dürüst Davranış İlkeleri’ni yayınlamıştır.^[ii] Araştırmada dürüstlük ilkelerini, araştırmada iyi uygulamaları ortaya koyan, araştırmalarda dürüstlüğün ihlali halinde neler yapılması gerektiğine dair tavsiyeler veren önemli bir belge bu. Buna göre araştırma enstitüleri ve kurumları şunları yapmalıdır:

- Farkındalığı teşvik etmek ve araştırmada dürüstlük için kalıcı bir kültür oluşturmak;
- Gerek araştırmada iyi uygulamalar gerekse bu konudaki ihlallerin doğru ve şeffaf şekilde ele alınması için net politikalar ve prosedürler ortaya koyarak liderlik etmek;
- Araştırmacıların araştırma tasarımı, metodolojisi ve analizi üzerine sağlam bir eğitim almasını sağlamak;
- Araştırmada dürüstlük ve etik konusunda uygun ve yerinde bir eğitimi geliştirmek ve tüm ilgililerin bu konudaki kural ve düzenlemelerden haberdar olmasını sağlamak.

Bu uzlaşa bildirgesi, mevcut araçları tamamlamak amacıyla, dürüstlüğü güçlendirecek kurumsal sorumluluklara odaklanıyor. Araştırmacıların çoğunun gündelik olarak karşılaştıkları zorlukları ve kurumsal bağlamları dikkate alıyor. Bildirge araştırmanın yapıldığı yerden bakarak araştırmada dürüstlikle ilgili güçlükleri görünür kılmayı, kurumların dürüst çalışmaya destek sağlayacak adımlar atabilmesi için somut öneriler getirmeyi amaçlıyor. Uzlaşa (konsensüs) paneli, araştırmaların dürüstlük ve doğru davranışla ilgili çok çeşitli meselelerle (örneğin yolsuzluklar ve cinsel taciz) karşı karşıya bulunduğu farkında olmakla beraber burada yalnız araştırmada dürüstlüğe odaklanıyor.

Tavsiyeler üniversite ile devlete ve özel sektöre ait araştırma kurumlarının yöneticilerine ve araştırma liderlerine yöneliktir. Çeşitli liderler hiyerarşi içindeki konumlarına ve rol tanımlarına giren görevlere göre değişen harekete geçme sorumluluklarına sahiptir. Kılavuzda, en üst seviye yöneticilere (rektörler ve dekanlar gibi), orta kademe yöneticilere (enstitü müdürleri gibi) ve proje yöneticilerine yönelik ayrı ayrı tavsiyeler sunulmuştur. Kimi tavsiyeler araştırma sisteminin diğer aktörlerine, örneğin devlet kurumlarına ve çalışanları temsil eden kurumlara da hitap etmektedir. Tavsiyeler devlete bağlı araştırma laboratuvarları ve endüstriyel Ar-Ge birimleri gibi, araştırma yapan diğer kurumların da işine yarayabilir, çünkü dürüstlük ve doğruluk bütün araştırmaların özelliği olmalıdır.

Ülkeler ve kurumlar arasında farklar var ve kurumlar da farklı yasal, ekonomik ve yönetim bağlamlarında çalışma yürütmektedirler. Uzlaşa paneli aradaki bu farkları ve bunun kurumların dürüst araştırma yapışını etkilediğini görmekle birlikte, bu belgede sunulan tavsiyelerin geniş ölçekli olarak uygulanabileceğine inanmaktadır.

Uzlaşa paneli şu temel konuların önemini vurgular:

- Araştırmada dürüstlük hakkında bilgi verilmesi
- Eğitim, alıştırma ve danışmanlık sağlanması
- Araştırmada dürüstlük kültürünün kuvvetlendirilmesi
- Açık diyalog imkânı sağlanması
- Ödül ve teşviklerin akılcı yönetimi
- Kalite güvencesi prosedürlerinin uygulanması
- Çalışma ortamının iyileştirilmesi ve işten duyulan memnuniyetin artırılması
- Hatalı davranış vakalarına dair şeffaflığın artırılması
- Araştırmanın açık yapılması
- Hatalı davranışı duyurma-şikâyet (*whistleblowing*) için güvenli ve etkin kanallar oluşturulması
- Hatalı davranmakla suçlananların korunması
- Araştırmada dürüstlük komisyonu kurulması ve bağımsız gözetmen görevlendirilmesi
- Araştırmada dürüstlük için uygulanacak standartlara açıklık getirilmesi

Kurumlar İçin Araştırmada Dürüstlük Kılavuzu

§ 1. Araştırmada dürüstlük hakkında bilgi verilmesi

Araştırma yürüten kurumların her kademesinde yöneticiler, araştırmada sorumlu davranış hakkında bilgiye tüm çalışanların kolayca ulaşabilmesini, sorumlu araştırmacılığın iyice tanınmasını sağlamalı; bu bilgi örneğin kurumun internet sitesinde ve iç iletişim kanallarında paylaşılmalıdır. Bu kapsamda, araştırmada dürüstlük ilkelerine dair bilgi, yanlış davranışlar gözlemlendiğinde izlenecek işlemler ve daha fazla bilgi almak için görüşülecek kişilerin iletişim bilgileri yer almalıdır. Özel olarak bu konuda çalışan kişiler, araştırmada dürüstlük alanındaki zorluklar, ilkeler ve prosedürler hakkında farkındalık oluşturmaktan ve bilginin güncel, herkesçe ulaşılabilir durumda olmasından sorumlu konuma getirilmelidir. Bilgi vermek konusunda nihai sorumluluk kuruma aittir; kurum, bu alana özel olarak kendi boyutu ve karmaşıklığı ile orantılı bir kurumsal destek yapısı olmasını sağlamalıdır.

Kurumun somut bir ideal olarak araştırmalarda dürüstlüğe odaklanması önemli olmakla beraber, araştırmada usulsüzlüğün cezası da bildirilmeli ve uygulanmalıdır.

§ 2. Eğitim, alıştırma ve danışmanlık sağlanması

Kurumlar dürüstlüğü pekiştirmek ve usulsüzlükleri engellemek için alanın güncel bilgisine dayalı eğitimler sunmaktan sorumludur. Düzenlenecek eğitimler araştırmada ve araştırma yönetiminde iyi örneklere ve hatalı davranış riskine odaklanmalıdır. Eğitimler araştırmacıların gerçek hayatta kariyerlerinin farklı aşamalarında ve araştırmanın çeşitli bağlamlarında karşılaşabileceği durumlara yönelik olmalıdır. Mümkün ve geçerli olan yerlerde disipline özgü kaynaklar kullanılmalıdır. Eğitimler kuruma göre uyarlanmalı ve araştırmacılara bu alandaki işleyişlere dair kavrayış kazandırarak onları içinde bulunabilecekleri zor durumlar karşısında kullanabilecekleri araçlarla donatmalıdır.

Kariyerlerinin ilk aşamalarında olan araştırmacılara yeterince danışmanlık sağlanmaması ve eğitim verilmemesi, hatalı davranış gösterilmesi bakımından risk faktörüdür ve danışmanlar, kariyerlerinin başındaki araştırmacıların çalışmalarının takibi konusunda özel bir sorumluluğa sahiptir. Fakat bu konudaki eğitim sadece doktora düzeyinde değil, her düzeyde verilmelidir.

§ 3. Araştırmada dürüstlük kültürünün kuvvetlendirilmesi

Kurum kültürü, iş yerlerinde kişilerin davranışını etkileyen en önemli faktörlerden biridir; dolayısıyla dürüstlük kültürünün kuvvetli olması da araştırmada sorumlu davranışın temel şartlarından biridir. Dürüstlük kültürü araştırmada dürüstlükle ilgili norm ve değerleri önemser. Kuvvetli bir dürüstlük kültürü oluşturmak bu normları, değerleri ve düşünceleri paylaşmak ve onları hayata geçirmekle, bunların kurum için ne kadar önemli olduğunu vurgulayıp teşvik yapıları kurmakla ve olumlu rol modellerini göstermekle olur. Nelerin kabul edilebilir tutumlar olduğuna dair standartları oluşturmak ve araştırmada iyi örneklerin paylaşılmasına katkıda bulunmak üst ve orta düzey yöneticilerin sorumluluğudur. Her düzeydeki yöneticiler kendileri de iyi örnek olmalı, araştırmada dürüstlük konusunda beklentilerin çok açık olmasını sağlamaya ve bunu duyurmaya çalışmalıdır. Genel olarak, meslekte daha eski olanlar yeni katılanların sağlam bir dürüstlük kültürü içinde sosyalleşmesine katkıda bulunmalıdır.

Kısa süreli iş sözleşmeleri, örneğin doktora sonrası araştırmacılık gibi kısa dönemli görevler bazen kaçınılmazdır; bu durum, kurumla uzun süreli özdeşleşmenin aksamasına yol açar, dolayısıyla kurumun değerleri ve etik standartları konusunda bilgilenip bunlara uyulmasını da engelleyebilir. Kısa vadeli, proje bazlı görevlerde etik standartların oturmasında ve bunlara uyulmasında proje yöneticisinin rolü çok önemlidir, zira süreli sözleşmeli olan çalışanlar genellikle kuruma sabit çalışanlar kadar dahil/ait hissetmezler.

§ 4. Açık diyalog imkânı sağlanması

Araştırmacılar yeni durumlarla karşılaşabilir, dürüstlükle ilgili karışık meselelerin içine istemeden düşebilirler. Kurumlar, araştırmacıların hataları tespit edip düzeltebileceği güvenli bir ortam sağlamalı, araştırmacılara doğru karar vermeleri için araçlar temin ederek araştırmalarda dürüstlükle ilgili ikilemlerin açıkça tartışılabilmesine imkân vermelidir. Bu, hem bireyin hem de kurumun öğrenmesinin yolunu açacaktır. Ayrıca, kültürden gelen, dürüstlük açısından zarar verici olabilecek inanışları sorgulamaya da her zaman yer olmalıdır. Açık diyalog kültürü oluşturmak için çalışarak hiyerarşinin çeşitli seviyeleri arasında köprüler kurmak dürüstlüğü pekiştirmenin yanında şeffaflığı, adaleti, meslektaş dayanışmasını ve saygıyı da kuvvetlendirir.

§ 5. Ödül ve teşviklerin akılcı yönetimi

Üniversite yöneticileri, ölçüm değerlerinin kurduğu teşvikler üzerinden sistemi değiştirdiğini dikkate alarak, sorumlulukla yapılmış araştırmaların değerlendirilmesi için iyi uygulama politikaları benimsemelidir.^[iii] Araştırma yapan kuruluşların çeşitli misyonları olabileceğinden, tek bir performans göstergesine bağlı büyük teşvikler (örneğin primlerin H endekslerine veya yayın puanı endekslerine bağlanması) araştırmalarda dürüstlüğü geriletebilir. Kişilerin, grupların ve enstitülerin değerlendirilmesinde, usulsüzlük ve

manipülasyona çanak tutan dar tanımlı metrik çıktılar yerine temel performans göstergelerinin daha çeşitli ve çok sayıda olması, değerlendirme yaklaşımlarının daha geniş bir yelpazeye yayılması düşünülmelidir. Ülke düzeyinde politika üretenler de benzer şekilde, üniversitelere ayrılan kaynağın dar kapsamlı göstergelere (mesela hakemli uluslararası dergilerde yayınlanan makale sayısına ya da alınan patentlere) kuvvetle bağlı tutulmasının olası etkilerinin bilincinden olmalı, bunların kişinin araştırmada dürüst davranmasını zayıflatacak baskılara dönüşebileceğini bilmelidir.

§ 6. Kalite güvencesi prosedürlerinin uygulanması

Yöneticiler araştırmacıların çalışmalarıyla gerçekten ilgilenerek onlara destek verebilir, rehberlik edebilir ve bu arada araştırma pratikleri ile uygulamada karşılaşılan ikilemler hakkında daha fazla bilgi edinebilirler; bu da onlara araştırmada dürüstlüğün risk altına girdiği durumlara müdahale etme imkânı bulmasını sağlar. Yöneticiler her türlü araştırma için açık ve şeffaf kalite güvencesi prosedürleri oluşturmalı ve uygulamalıdır. Araştırmada dürüstlük, üniversitenin araştırmaların niteliğini ve etkisini artırma stratejilerinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

§ 7. Çalışma ortamının iyileştirilmesi ve işten duyulan memnuniyetin artırılması

İyi bir çalışma ortamı, usulsüzlük riskinin azaltılmış olmasıyla yakından ilgilidir.[\[iv\]](#) Çalışanlar çalışma ortamını iyi bir ortam olarak algılıyorsa, liderlerden ve meslektaşlarından destekleyici bir takip görüyorlarsa araştırmada dürüstlük teşvik ediliyor demektir. Olumlu bir iş ortamı yaratmanın önemini koruması, araştırmada dürüstlüğü sağlama ve pekiştirme çabalarının doğal bir parçası olmalıdır.

§ 8. Hatalı davranış vakalarına dair şeffaflığın artırılması

Kurumların deneyimden ders alma kapasitesinin teşviki şeffaflık gerektirir. Bu, kurumların araştırmada usulsüzlükle ilgili doğrulanmış vakalar hakkında, bunların soruşturulmasından sonra ve insanların kişisel bilgileri ile verilerin korunmasıyla ilgili yasal hakları ülke kanunları ve Avrupa kanunlarına uygun olarak korunmak kaydıyla, açık olması anlamına gelir. Kurumlar yürüttükleri uygulamaları ve edindikleri deneyimlerin ilgili tartışma ortamlarında paylaşılmasına katkıda bulunmalıdır.

Kurumların hatalı davranışı bildirmesini ve bu tür davranışlara ait bilgilerin bir araya getirilmesi için işbirliği yapmasını zorunlu tutmak, uzun vadede muhtemelen etkili olacaktır. Ülke düzeyindeki politika üreticiler, hatalı davranışları açıklıkla bildiren kurumların cezayla karşılaşmayacağı, bunu örtbas edenlerinse hoş görülmeyeceği bildirim süreçleri hayata geçirmelidir.

§ 9. Araştırmanın açık yapılması

Bilimin araştırmacılarından ve paydaşlardan oluşan geniş kesimlere açılması, araştırma politikaları alanında giderek önem kazanan bir konudur ve araştırmalarda dürüstlüğü pekiştirmenin bir yolu olarak da işe yarayabilir. Meslektaşlarla açık etkileşim sayesinde gerçekleşecek akran izlemesi, kurum içinde ve diğer araştırma topluluklarında da paylaşılıp yayılarak kolaylaştırılmalıdır. Açık bilim programları ve açık veri paylaşım çerçeveleri hem araştırmacıların birbirilerini izlemesine, hem de araştırmalardaki ilerlemenin izlenmesine imkân sağlayabilir. Her seviyedeki araştırma liderleri, araştırmanın daha geniş bir çevrede akran denetimine tabi olmasını ve hesap verebilirliği kolaylaştırmak adına, yürüttükleri projelerin, aldıkları ilk sonuçların ve nihai sonuçların genel kamuoyuna, potansiyel kullanıcılara ve araştırma dünyasına ulaşması için çabalamalıdır. Bu, projelerin internet sitelerinde, kurumun kendi sitesine ve araştırma paylaşımı amacıyla kurulmuş diğer platformlarda bilgi paylaşarak gerçekleştirilebilir. Veriler ulaşılabilir olmalı; veriyi üreten kurum dışından erişim belirli bir süre sınırlansa da sonra açılabilir. Veriler ulaşılabilir olmalı; veriyi üreten kurum dışından erişim belirli bir süre sınırlansa da sonra açılabilir.

Kamu kaynağı kullanılarak yapılan her türlü araştırmada eğer gizli tutma gereği duyuluyorsa bunun nedeni açıkça belirtilmelidir. Veriye erişimi kısıtlı tutmanın meşru sebepleri de olabilir; burada “olabildiğince açık, gerektiği kadar kapalı” ilkesi rehber edinilebilir. Bazı durumlarda verilerin gizli kalması zorunludur, mesela

araştırmaya katılanların verisi isimsiz kullanılsa bile kim olduklarının dolaylı olarak anlaşılacağı durumlarda bu insanların kişisel bilgilerinin korunması için veri gizli tutulmalıdır.

§ 10. Hatalı davranışı duyurma/şikâyet (*whistleblowing*) için güvenli ve etkin kanallar oluşturulması

Araştırmalarla ilgili muhtemel yanlış davranışlar karşısında, ilgili kişileri uyarmak olağan bildirim sırası izlenerek de yapılabilir ama kimi durumlarda, mesela kurumun yöneticilerinin de dahil olduğu olaylarda bu yöntemi izlemek zor olabilir. Bu nedenle başka prosedürler de devrede olmalı, yani herkesçe bilinen, güvenli ve etkin bir şikâyet (ihlal duyurma – *whistleblowing*) kanalı işlemelidir. Şikâyet kanalı, internette ulaşılabilen bir posta kutusu ya da bunun gibi, kişilerin ihbarlarını iletebileceği bir başka gerçek ya da sanal mekanizma olabilir. Araştırmacılar ve yöneticiler, veya kurum dışında işbirliği yapılan kişiler bu kanalı kullanarak kurumdaki yanlış davranış ihbarlarını uygun kişilere iletebilirler. Mekanizma, araştırmacıların ve yöneticilerin kendilerinin kabul edilemez davranışlarla karşılaştığı (araştırma için kaynak sağlayanların veya başka paydaşların araştırmayı yanlış bir şekilde etkilemeye çalışmaları gibi) durumlarda, uygun kişilere konuyu bildirmekte de kullanılabilir. Bu kanala üst düzey destek verilmeli, dikkat edilmeli ve kanalın ne kadar kullanıldığı, kullanıcıların bu konudaki deneyiminin nasıl olduğu yıllık olarak izlenmelidir. Zayıflıkları varsa sistemin düzgün çalışmasını sağlayacak düzeltmeler yapılmalıdır. Ülke düzeyindeki politika üreticiler de ihbar mekanizmalarının uygunluğunu ilgili kamu kurumlarının izlemesine, araştırma kuruluşları içinde gerçekleşen hatalı davranışlarla ilgili ihbarların değerlendirilmesine imkân verecek düzenlemeler yapabilir.[\[v\]](#)

İhbarda bulunanlar korunmalıdır. İhbar edenin hakları ve görevleri açık olmalı ve kurumun internet sayfasında yayımlanmalıdır. İhbarda bulunanlar, bir iddia yöneltmeden önce bu alanda uzman bir kişiden tavsiye alma seçeneğine sahip olmalıdır.

§ 11. Hatalı davranmakla suçlananların korunması

Hatalı davranmakla suçlanan araştırmacılar, suçlu oldukları ispat edilene kadar masumdur. Kişisel bilgileri soruşturma süreci boyunca, ilgili yasalara uygun olarak gizli tutulmalıdır. Hatalı davranmakla suçlanan araştırmacıların suçsuz bulunması halinde isimlerinin ve itibarlarının zarar görmemesi veya itibarlarının iade edilebilmesi için gereken tedbirler alınmalıdır. Hiçbir temeli olmayan şikâyetler bile araştırmacıya zarar verebileceğinden, art niyetle yapılan şikâyetlerin de araştırmada dürüstlüğü ihlali anlamına geldiği açıkça ortaya konmalıdır.

§ 12. Araştırmada dürüstlük komisyonu kurulması ve bağımsız gözetmen görevlendirilmesi

Kurum düzeyinde veya ülke çapında bir dürüstlük komisyonu görevlendirilmelidir.

Araştırma yapan bütün kuruluşların araştırmada dürüstlük gözetmeni (ombudsman) olmalı. Bu göreve gereken kaynak ayrılmalı, görev kurum içinde iyice tanıtılmalı ve ilgili kişiye ulaşmak kolay olmalıdır. Araştırmada dürüstlüğü ilgilendiren ikilemlerle karşılaşan veya dürüstlikle ilgili nedenlerle çatışmaya düşen araştırmacılar durumu gözetmen ile görüşebilmeli ve onunla konuşulanlar kesinlikle gizli tutulmalıdır.

Gözetmenin görevi, araştırmada dürüstlük resmî komisyonunununkinden açık şekilde ayrılmalı; araştırmacılar, gözetmenle temas kurmanın bir vakayı komisyona resmen bildirmek demek olmadığını bilmeliler(bilmelidir). Gözetmenin görevleri arasında, kurumun araştırmada dürüstlük açısından ne durumda olduğunu sürekli olarak takip edip değerlendirmek ve bunun pekiştirilmesine yönelik politikalar ve eylem planları için önerilerde bulunmak yer alabilir.

§ 13. Araştırmada dürüstlük için uygulanacak standartlara açıklık getirilmesi

Birçok araştırmacı kendi disiplinleriyle ilgili meslek örgütlerine üyedir ve bu meslek örgütlerinin araştırmada dürüstlük ilkeleri her zaman araştırmacının çalıştığı kurumun ilkeleriyle tam olarak örtüşmeyebilir. Ayrıca araştırmacılar çok disiplinli, çok kurumlu, uluslararası projelerde ve ağılarda görev yapıyor olabilir, bunların da araştırmada dürüstlük standartları birbirinden farklı olabilir, mesela bir eserin kime ait olduğu konusunda farklı ilkeler söz konusu olabilir.

Kurumlar, birbiriyle çelişme ihtimali olan standartlar bulunduğunu bilmeli ve bu konuyu çözecek politikalara sahip olmalıdır. Proje sorumluları projede hangi standartların kullanılacağını işin başından belirtmeye çalışmalıdır; bunun en uygun yolu bir işbirliği anlaşması yaparak şartları açıkça belirtmektir. Seçilecek standart düzgün bir şekilde gerekçelendirilmeli ve araştırmada dürüstlük konusunda genel kabul gören ilkelere dayanmalıdır. İşbirliği anlaşması, birden fazla kurumun yer aldığı bir projede araştırmada hatalı davranma suçlamalarının nasıl ele alınacağını da açıkça belirtmelidir.[vi]

Bu yayının bilgileri:

Forsberg, E.-M., Anthun, F. O., Bailey, S., Birchley, G., Bout, H., Casonato, C., . . . Zöllner, M. (2018). Working with Research Integrity—Guidance for Research Performing Organisations: The Bonn PRINTEGER Statement. *Science and Engineering Ethics*. doi:10.1007/s11948-018-0034-4

<https://link.springer.com/article/10.1007/s11948-018-0034-4>

Türkçesi: Araştırmada Dürüstlük – Araştırma Yapan Kurumlar İçin Kılavuz: PRINTEGER Bonn Bildirgesi. Çeviren: Zeynep Alpar.

[i] www.printeger.eu

[ii] http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/other/hi/h2020-ethics_code-of-conduct_en.pdf

[iii] Bakınız: Leiden Manifestosu: <http://www.nature.com/news/bibliometrics-the-leiden-manifesto-for-research-metrics-1.17351>

[iv] Kaynak: PRINTEGER araştırmasına buradan ulaşılabilir: [//printeger.eu/wp-content/uploads/2018/02/D4.2.pdf](http://printeger.eu/wp-content/uploads/2018/02/D4.2.pdf).

[v] Örneğin Finlandiya’da kamuya ait bütün araştırma kuruluşlarının ülke çapında geçerli TENK davranış kurallarını imzalaması gerekiyor: ‘Responsible conduct of research and procedures for handling allegations of misconduct in Finland’ (“Araştırmada sorumlu davranış ve Finlandiya’da hatalı davranış suçlamalarının ele alınma prosedürleri”), <http://www.tenk.fi/en/responsible-conduct-of-research>

[vi] Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı’nın standart metni için bakınız: <https://www.oecd.org/sti/sci-tech/42770261.pdf>